Opium voor het Volk

Tom Helmer en Willem de Vlam

Toen we iets meer dan een jaar geleden onze toneelgroep Opium voor het Volk oprichtten, herstelde links Nederland zich van moeilijk te verteren gebeurtenissen. In de kranten stonden gloedvol geschreven opiniestukken, er werden stadsontbijten georganiseerd waar verschillende bevolkingsgroepen elkaar konden ontmoeten, en capabele mensen die zich lang niet in de ideële ruimte begeven hadden, staken weer hun hoofd om de deur.

Deze gebeurtenissen waren ons ook niet in de koude kleren gaan zitten en we zagen in dat het sowieso niet verkeerd zou zijn ons aan te sluiten bij één van de clubs die de kou wilden verdrijven. We gingen er eens goed voor zitten om te overleggen welke club dat zou kunnen worden. Maar toen we eenmaal zaten kwamen we er al gauw achter dat we er op één of andere manier nog niet helemaal klaar voor waren om onze partij te kiezen. Iets weerhield ons. En dat iets bleef ergerlijk vaag, we konden het niet benoemen en pogingen er een gedachtewisseling over te forceren, leverden onmiddellijk gezever op. Daar schrokken we van.

Helemaal omdat het niet de eerste keer was in de afgelopen tijd dat we met onze mond vol tanden zaten. Een paar jaar eerder wisten we ook niet wat we moesten zeggen toen onze taxichauffeur woedend van verdriet uitriep: ‘Ze hebben hem van ons afgepakt!’ Met ‘hem’ bedoelde hij de pas vermoorde Pim Fortuyn, en met ‘ze’, ons. Een jaar later liepen we mee in de demonstratie tegen de oorlog in Irak, tot we achter ons een kerel zagen met een bord ‘Nuke the Whitehouse!’ Toen hebben we een café opgezocht en zwijgend warme chocolademelk gedronken.

Nu werden we weer met die tekortkoming geconfronteerd. We wilden iets kunnen zeggen over de situatie, iets gefundeerds. Maar we ontdekten dat we geen enkel zicht hadden op de fundamenten van onze ideeën. We hadden ook geen ervaring in het spreken daarover.

Bovendien kregen we jeuk van het denken over het collectief. Helemaal nu dat

moest leiden tot een ideologisch gedreven handelen in dienst daarvan.

Maar was dit niet verklaarbaar? Hoe hard hadden onze ouders er niet bij ons ingestampt om vooral onszelf te zijn, en nooit met anderen mee te lopen? Leerden zij ons niet de toverspreuk ‘dat is jouw mening’? Kortom, was de weerstand en de benauwdheid waar we nu mee te maken kregen niet gewoon het gevolg van een chronisch gebrek aan oefening?

Vast en zeker, maar tegelijk was het ons ook zonneklaar dat het zo niet opschoot. Zeker in het licht van de gebeurtenissen die ons zo zwaar op de maag lagen en alles wat ons volgens de experts nog te wachten stond ? zoals de opwarming van de aarde, de vergrijzing, de globalisering van de arbeidsmarkt. ‘Er staan grote, collectieve problemen voor de deur en het wordt tijd om onze weerzin ten opzichte van het collectief te overwinnen,’ zeiden we daadkrachtig tot elkaar.

Het jeukte aan alle kanten. Hoe kun je van mensen die zich aan bijna elk idealisme rot ergeren, verwachten dat ze van het ene moment op het andere de handen ineenslaan voor een betere toekomst?

Plotseling vonden we onze weerzin en hang naar autonomie weer gerechtvaardigd. Dat konden we niet met goed fatsoen verloochenen. Dat zou een vorm van verraad zijn aan iets dat ons na aan het hart lag, al kregen we er niet precies de vinger achter wat dat dan was. Maar het begon ons steeds duidelijker te worden dat het iets belangrijks was. Misschien was het gewoon niets minder dan het wezenskenmerk van onze generatie, want wij waren natuurlijk niet de enigen die hiermee zaten.

Zo vonden wij het onderwerp voor ons toneel en ineens kregen we zicht op de goede werken die op ons lagen te wachten.

Onder de naam Opium voor het Volk zouden we verhalen vertellen over de wereld van ‘de pubers van Lubbers en Kok’, die hadden meegemaakt hoe de wind van de geschiedenis de lucht even volkomen blauw geblazen had en was gaan liggen, en hoe die wind plotseling weer was komen opzetten. Over de vlecht van geld, geluk en vrije tijd. Want de roes van deze verhalen zou onze toenadering kunnen verzachten. Zo zouden wij de angst kunnen wegnemen voor de geboorte van dat nieuwe engagement, waar we nu de weeën van voelden. Opium voor het Volk zou de ruggenprik worden voor een generatie in barensnood.

Ondertussen waren we ons voornemen ons bij ánderen aan te sluiten alweer geheel en al vergeten, maar het spreken was in ieder geval behoorlijk op gang te komen. We hadden opeens een spoor te pakken.

Met succes vroegen we subsidie aan voor een eerste productie. Dat werd een voorstelling op basis van een tekst van Willem de Vlam: 3. In dit stuk komen drie mannen erachter dat ze al tien jaar volkomen synchroon leven. Berooid van hun individualiteit trekken ze zich terug in de stad en beginnen een tekstbureau voor necrologieën, zodat ze zich met de levensverhalen van individuen kunnen bezighouden die nog in de waan verkeren een uniek leven te leiden.

Onze tweede productie zal Blind heten. Met deze voorstelling willen wij uitdragen dat het noodzakelijk is iets aan te vangen met de Ander. We hopen twee vliegen in één klap te slaan door dit punt te maken aan de hand van vier fabels die zich afspelen in de jaren negentig en rond de millenniumwisseling.

Blind wordt gespeeld door Lizzy Timmers.

Vanaf 7 juni is Blind, onder de rook van het WK en het Holland Festival, dertien keer te zien in ‘De Nieuwe Anita’, Frederik Hendrikstraat 111, Amsterdam.

Behalve een voorstelling organiseren we ook een tweeledig randprogramma:
- Er wordt een minitentoonstelling samengesteld met o.a. foto's van de huisfotograaf van de RoXY, Cleo Campert.
- Op zeven avonden wordt in de Nieuwe Anita een nagesprek gehouden met o.a. Menno Hurenkamp (socioloog en lid van Waterland), Wouter Hillaert (theatercriticus), Marije Meerman (documentairemaker), Marjan Slob (filosoof) en Chris Keulemans (journalist).

Meer informatie: www.opiumvoorhetvolk.com